

An'anaviy buyumlar va ramziy predmetlarni natyurmort mashg'ulotlariga integratsiyalash usullari

Rahimova Gulhayo Qahramonovna

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” – ta’lim yo‘nalishi

2-kurs “E” guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada an'anaviy buyumlar va ramziy predmetlarni natyurmort mashg'ulotlariga samarali integratsiyalashning metodik asoslari tahlil qilinadi. Tadqiqotda o'quvchilarning badiiy ko'nikmalarini, vizual tafakkurini va estetik didini rivojlantirishga qaratilgan usullar ko'rib chiqilgan. Maqolada milliy meros elementlarini dars mashg'ulotlariga qo'shish, ularni chizishda ijodiy erkinlikni rag'batlantirish va o'quvchilarning madaniy ongini mustahkamlash bo'yicha pedagogik tavsiyalar taqdim etiladi.

Kalit so'zlar: Tasviriy san'at, natyurmort, an'anaviy buyumlar, ramziy predmetlar, integratsiyalash usullari, badiiy ko'nikmalar, vizual tafakkur, maktab o'quvchilari.

Tasviriy san'at darslarida an'anaviy buyumlar va ramziy predmetlarni natyurmort mashg'ulotlariga integratsiyalash o'quvchilarning badiiy ko'nikmalarini, estetik didini va vizual tafakkurini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. An'anaviy buyumlar va ramziy predmetlar milliy madaniyat va tarixiy merosni aks ettiradi, shuningdek o'quvchilarda madaniy ongni shakllantirishga xizmat qiladi. Natyurmort mashg'ulotlarida ushbu elementlarni qo'llash orqali o'quvchilar rang, shakl, tekstura va kompozitsiya bilan ishlashni o'rganadi, ijodiy fikrlash va estetik qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Pedagogik yondashuvlar o'quvchilarga milliy meros elementlarini amaliy mashg'ulotlar orqali o'rganish va ijodiy ishlarda qo'llash imkonini beradi, bu esa natyurmort chizish jarayonini yanada mazmunli va samarali qiladi. Shu maqola an'anaviy buyumlar va ramziy predmetlarni natyurmort mashg'ulotlariga integratsiyalash usullarini nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilishga qaratilgan.

An'anaviy buyumlar va ramziy predmetlarni natyurmort mashg'ulotlariga integratsiyalash o'quvchilarning badiiy ko'nikmalarini, vizual tafakkurini va estetik didini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Natyurmort darslarida milliy meros elementlarini qo'llash orqali o'quvchilar nafaqat texnik jihatdan, balki madaniy va estetik jihatdan ham boy bilimga ega bo'ladi. An'anaviy buyumlar – xalq hunarmandchiligi mahsulotlari, milliy naqshlar, bezakli idishlar, kiyim-kechak va boshqa ramziy ob'ektlar – o'quvchilarga milliy qadriyatlarni anglash imkonini beradi. Ramziy predmetlar esa ma'naviy va madaniy mazmunni ifodalaydi, shuningdek badiiy tafakkur va ijodiy qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Mashg'ulot jarayoni tayyorgarlik, amaliy ish va yakuniy tahlil bosqichlarini o'z ichiga oladi. Tayyorgarlik bosqichida ustozlar o'quvchilarga tanlangan an'anaviy buyum va ramziy predmetlarning tarixiy, madaniy va badiiy ahamiyatini tushuntiradi. Shu bosqichda vizual namunalardan, foto va videolardan foydalanish o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va ularni mashg'ulotga tayyorlaydi. O'quvchilar ob'ektlarning shakl, rang, kompozitsiya va tafsilotlarini diqqat bilan kuzatadi, ularni tahlil qiladi va o'z natyurmort kompozitsiyasiga moslashtirish yo'llarini o'rganadi.

Amaliy mashg'ulotlarda o'quvchilar an'anaviy buyumlar va ramziy predmetlarni chizish orqali badiiy ko'nikmalarini mustahkamlash imkoniga ega bo'ladi. Individual ishlar o'quvchilarga o'z ijodiy qarorlarini qabul qilish va shaxsiy uslubini rivojlantirish imkonini beradi, guruh ishlari esa jamoaviy hamkorlik, fikr almashish va ijodiy yechimlarni birlashtirish ko'nikmalarini shakllantiradi. Misol uchun, sinfda bir guruh o'quvchilar milliy naqshlar bilan bezatilgan idishlar va kiyim-kechak elementlarini birlashtirib natyurmort yaratishi mumkin. Ustozlar rangni uyg'unlashtirish, kompozitsiyani muvofiqlashtirish, tafsilotlarni aniqlik bilan aks ettirish bo'yicha amaliy ko'rsatmalar beradi. Shu tarzda o'quvchilar texnik mahorat bilan birga vizual tafakkurini ham rivojlantiradi va ijodiy fikrlashni mustahkamlaydi.

Interfaol pedagogik yondashuvlar jarayonning samaradorligini oshiradi. Guruh muhokamalari, rolli o'yinlar va ijodiy mashg'ulotlar o'quvchilarda ijodiy faollikni rag'batlantiradi. Masalan, o'quvchilar xalq bayramlari yoki tarixiy ob'ektlarni rolli o'yin orqali tasavvur qilib, ularni natyurmortga aylantiradi. Bu usullar o'quvchilarning muammolarni hal etish qobiliyatini, tanqidiy fikrlashni va jamoaviy hamkorlikni rivojlantiradi. Shu bilan birga, milliy qadriyatlarga hurmat va madaniy merosga qiziqish uyg'onadi.

Mashg'ulotlarda texnologiyalarni qo'llash ham samaradorlikni oshiradi. Raqamli dasturlar, onlayn galereyalar va virtual muzeylar yordamida o'quvchilar milliy naqshlar, an'anaviy buyumlar va ramziy ob'ektlarni batafsil o'rganish imkoniga ega bo'ladi. Multimedia resurslari orqali o'quvchilar o'z ishlarini tahlil qiladi, konstruktiv fikr oladi va natyurmort ishini takomillashtiradi. Shu tarzda raqamli vositalar interfaol pedagogik metodlarni mustahkamlash va vizual tafakkur hamda badiiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Baholash jarayoni o'quvchilarning badiiy va madaniy rivojlanishini aniqlashda muhim ahamiyatga ega. Ustozlar ishlarni texnik va badiiy jihatdan baholaydi, shuningdek o'quvchilarning ijodiy qarorlarini, ramziy elementlarni ishlatish qobiliyatini va estetik qarorlarini ham inobatga oladi. Tengdoshlardan olingan konstruktiv fikr va guruh muhokamalari o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi, hamkorlikni mustahkamlaydi va turli ijodiy yondashuvlarga hurmatni oshiradi. Shu tarzda o'quvchilar o'z ishlarini tahlil qilish va ijodiy qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Ushbu metodika o'quvchilarning estetik didini rivojlantiradi, milliy meros va an'anaviy buyumlar bilan ishlash orqali madaniy ongini mustahkamlaydi, shuningdek vizual tafakkur va badiiy ko'nikmalarni samarali shakllantiradi. Natyurmort mashg'ulotlarida an'anaviy buyumlar va ramziy predmetlarni integratsiyalash o'quvchilarning texnik mahoratini oshiradi, ijodiy erkinlikni rag'batlantiradi va ularni madaniy ongli, badiiy tafakkurga ega shaxs sifatida shakllantiradi. Shu bilan birga, bu yondashuv o'quvchilarda milliy qadriyatlarni qadrlash, ularni zamonaviy ijodiy jarayonlarda ifodalash va badiiy estetikani tushunish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

An'anaviy buyumlar va ramziy predmetlarni natyurmort mashg'ulotlariga integratsiyalash maktab o'quvchilarining badiiy va madaniy rivojlanishida muhim vosita hisoblanadi. Ushbu jarayon orqali o'quvchilar rang, shakl, kompozitsiya va tekstura kabi badiiy elementlarni amaliyotda qo'llashni o'rganadi, shuningdek milliy meros va madaniy qadriyatlarni anglash imkoniga ega bo'ladi. Interfaol pedagogik yondashuvlar, individual va guruh ishlari, amaliy mashg'ulotlar va raqamli texnologiyalar o'quvchilarning ijodiy faolligini oshiradi, estetik didini rivojlantiradi va vizual tafakkurini mustahkamlaydi. Baholash va konstruktiv fikr-mulohaza o'quvchilarning o'z ijodini tahlil qilish, yaxshilash va ijodiy qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu tarzda, an'anaviy buyumlar va ramziy predmetlarni natyurmort mashg'ulotlariga integratsiyalash metodikasi o'quvchilarda texnik mahorat, badiiy tafakkur va madaniy ongni shakllantiradi, ularni estetik va madaniy ongli shaxslar sifatida tarbiyalaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shavdirov, S. A. Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatelnosti // Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka. – 2017. – № 2. – S. 109-110.
2. Shavdirov, S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – № 1. – P. 131-134.
3. Shavdirov, S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region // E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – P. 02016.
4. Shavdirov, S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268, № 1. – P. 070035.
5. Shavdirov, S. A. O'quvchilarda tasviriy savodxonlikka oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik jihatlari // Sovremennoe obrazovanie (Uzbekistan). – 2017. – № 6. – S. 15-21.
6. Shavdirov, S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter education & global study. – 2024. – № 1. – S. 8-14.

7. Baymetov, B. B., Shovdirov, S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – Vol. 4, № 3. – S. 60-66.